

essentia bonitatis; nec etiam omnino esse possent in rerum natura, nisi voluisset ea esse Deus, qui est id quod solum est, inquantum scilicet est ipsa essentia bonitatis; sequitur quod quia esse rerum creatarum effluxit a voluntate illius qui est essentialiter bonum, ideo res creatae bonae esse dicuntur. Primum enim bonum, scilicet Deus, "in eo quod est, bonum est," quia est essentialiter ipsa bonitas; sed secundum bonum, quod est creatum, est bonum secundum, quod fluxit a primo bono, quod est per essentiam bonum. Cum igitur esse omnium rerum fluxerit a primo bono, consequens est quod ipsum esse rerum creatarum sit bonum, et quod unaquaeque res creata, inquantum est, sit bona. Sed sic solum res creatae non essent bonae in eo quod sunt, si esse earum non procederet a summo bono. Redit ergo ejus solutio ad hoc quod esse primi boni est secundum propriam rationem bonum, quia natura et essentia primi boni nihil aliud est quam bonitas; esse autem secundi boni est quidem bonum, non secundum rationem propriae essentiae, quia essentia ejus non est ipsa bonitas, sed vel humanitas, vel aliquid aliud hujusmodi; sed esse ejus habet quod sit bonum ex habitudine ad primum bonum, quod est ejus causa: ad quod quidem comparatur sicut ad primum principium et ad ultimum finem; per modum quo aliquid dicitur sanum, quo aliquid ordinatur ad finem sanitatis; ut dicitur medicinale secundum quod est a principio effectivo artis medicinae.

Est enim considerandum secundum praemissa, quod in bonis creatis est duplex bonitas. Una quidem secundum quod dicuntur bona per relationem ad primum bonum; et secundum hoc esse eorum, et quidquid est eis¹ a primo bono, est bonum. Alia vero bonitas consideratur in eis absolute, prout scilicet unumquodque dicitur bonum, inquantum est perfectum in esse et in operari: et haec quidem perfectio non competit creatis bonis secundum ipsum esse essentiae eorum, sed secundum aliquid superadditum, quod dicitur virtus eorum, ut supra dictum est; et secundum hoc, ipsum esse non est bonum, sed primum bonum habet omnimodam perfectionem in ipso suo esse, et ideo esse ejus est secundum se et absolute bonum.

LECTIO V.

TEXTUS

Qua in re soluta est quaestio. Idcirco enim licet in eo quod sunt, bona sint, non sunt tamen similia primo bono, quoniam non quoquo modo sint res, ipsum esse earum bonum est. Sed quoniam non potest

¹ Al. in eis.

esse ipsum esse rerum, nisi a primo esse defluerit,¹ idest a bono, idcirco ipsum esse bonum est, nec est simile ei a quo est. Illud enim quoquo modo sit, bonum est in eo quod est: non enim aliud est praeter quam bonum:² hoc autem nisi ab illo esset bonum, fortasse esse non posset;³ sed bonum in eo quod est esse non posset: tunc enim participaret forsitan bono; ipsum vero esse quod non haberet a bono, bonum habere non posset. Si⁴ igitur sublato ab his primo bono, mente et cogitatione, ista, licet essent bona, tamen in eo quod essent bona, esse non possent: et quoniam actu non potuerunt existere, nisi ea⁵ quod vere bonum est produxisset: idcirco et esse eorum bonum est, et non est simile substantiali bono id quod ab eo effluxit; et nisi ab eo fluxisset, licet essent bona, tamen in eo quod sunt bona esse non possent: quoniam et praeter bonum, et non ex bono essent, cum illud ipsum primum bonum,⁶ et ipsum esse sit et ipsum bonum, et ipsum esse bonum. At non⁷ alba, in eo quod sunt alba, esse oportebit ea quae alba sunt, quoniam ex voluntate Dei fluxerunt, ut essent alba? Minime:⁸ aliud enim est esse, aliud album esse: hoc ideo, quoniam qui ea ut essent effecit, bonus quidem est, minime vero albus. Voluntate igitur boni communicatum est⁹ ut essent bona in eo quod sunt; voluntate vero albi non communicatum ut talis esset proprietas,¹⁰ ut esset album in eo quod est: neque enim ex albi voluntate defluerunt. Itaque quia voluit ea esse alba qui erat non albus, sunt alba tantum; quia vero voluit ea esse bona qui erat bonus, sunt bona etiam¹¹ in eo quod sunt. Secundum igitur hanc rationem cuncta oportet justa esse, quoniam justus est ipse qui ea esse voluit. Nec hoc quidem: nam bonum esse ad essentiam, justum vero esse ad actum respicit. In Deo autem idem est esse quod agere:¹² igitur idem est esse bonum quod justum. Nobis vero non est idem esse quod agere: non enim simplices sumus. Non igitur nobis idem est bonus esse quod justos; sed idem nobis est esse omnibus in eo quod sumus.¹³ Bona igitur omnia sunt, non autem¹⁴ justa. Amplius. Bonum quidem generale est, justum vero¹⁵ speciale; nec species descendit in omnia: idcirco alia quidem justa, alia aliud. Omnia igitur bona.¹⁶

EXPLANATIO

Postquam determinavit veritatem praemissae quaestionis, hic solvit objectionem, ex qua concludebatur quod bona creata sunt bona in eo quod sunt similia primo bono; et circa hoc duo facit. Primo solvit objectionem; secundo colligit quae dicta

¹ Al. ut ipsum esse rerum non a primo esse defluerit.

² Al. praeterquam quod bonum est.

³ Al. hoc autem, nisi ab illo, nisi esset bonum, fortasse esse posset.

⁴ Al. omittitur si.

⁵ Al. additur illud.

⁶ Al. illud ipsum bonum primum est.

⁷ Al. additur etiam.

⁸ Al. vel essent alba minime.

⁹ Al. voluntatem igitur boni comitata sunt.

¹⁰ Al. voluntatem vero albi non sunt comitata, ut talis esset proprietas.

¹¹ Al. deest etiam.

¹² Al. idem autem est in eo esse quod agere.

¹³ Al. ordine aptiori. Sed idem esse est nobis omnibus in eo quod sumus.

¹⁴ Al. etiam.

¹⁵ Al. non speciale. Forte non, sed speciale.

¹⁶ Al. alia non; omnia vero bona.

sunt, ibi, "Si igitur sublato ab his primo bono mente et cogitatione, ista, licet esse bona, tamen in eo quod essent bona, esse non possent. . . idcirco et esse eorum bonum est, et non est simile substantiali bono id quod ab eo effluxit."

Dicit ergo primo, quod ex praemissis patet hanc quaestionem esse solutam; ideo enim non sunt similia primo bono, per hoc quod sunt bona in eo quod sunt, quia ipsum esse rerum creatarum non est bonum absolute, quocumque modo se habeat; sed solum secundum habitudinem ad primum bonum. Sed quia ipsum esse rerum creatarum non potest esse, nisi deriventur a primo bono, idcirco ipsum¹ eorum esse bonum est; nec est tamen simile in bonitate primo bono: quia illud absolute est bonum, quomodocumque se habeat, quia nihil est in eo aliud nisi ipsa essentia bonitatis: et hoc ideo est, quia non est in eo perfectio per additionem, sed in suo simplici esse habet omnimodam perfectionem, ut dictum est. Sed bonum creatum forsitan posset esse bonum etiam in se consideratum,² etiam si detur per impossibile quod non procederet a primo bono, scilicet bonitate quae sibi competeret absolute; sed sic non esset bonum in eo quod est, quia tunc esset bonum per participationem bonitatis superadditae; sed ipsum esse ejus non esset bonum, si a bono non derivaretur, ex cujus habitudine ipsum esse rerum creatarum est bonum.

Deinde cum dicit, "Si igitur sublato ab his primo bono mente et cogitatione, ista, licet essent bona, tamen in eo quod essent bona, esse non possent. . . idcirco et esse eorum bonum est, et non est simile substantiali bono id quod ab eo effluxit," colligit in unum quae dicta sunt: et dicit, quod si a rebus per intellectum removeatur primum bonum, omnia alia, licet detur quod essent bona, non tamen possunt esse bona in eo quod sunt. Sed quia non potuerunt esse in actu, nisi inquantum sunt producta a primo bono, quod est vere bonum; ideo etiam esse eorum est bonum; et tamen esse fluens a primo bono non est simile primo quod est substantialiter bonum; a quo nisi fluxissent, licet essent bona, non tamen essent bona in eo quod sunt, inquantum scilicet non essent ex primo bono; cum tamen ipsum bonum primum sit ei ipsum esse, quia ejus esse est substantia sua; et ipsum bonum, quia est ipsa essentia bonitatis: et ipsum esse bonum, quia in eo non differt esse et quod est.

Deinde cum dicit, "At non alba, in eo quod sunt alba, esse oportebit ea quae alba sunt," movet duas objectiones contra praedicta: quarum secundam ponit ibi, "Secundum igitur hanc rationem cuncta oportet justa esse, quoniam justus est ipse qui

¹ *Al. deest eorum.*

² *Al. considerandum.*

ea esse voluit." Circa primum ponit talem objectionem. Dicitur est, quod omnia in eo quod sunt, bona sunt, quia ex voluntate primi boni processit ut essent bona. Numquid ergo omnia alba, in eo quod sunt, alba sunt, quia ex voluntate Dei processit ut alba essent? Sed ipse respondet quod minime hoc oportet: quia his quae sunt alba, aliud est esse simpliciter, quod competit eis secundum principia essentialia, et aliud est ex quo sunt alba: et hujusmodi differentiae inter album et bonum ratio est, quia Deus fecit creata bona, et alba, est quidem bonus, non est autem albus. Sic igitur ad voluntatem primi boni consecutum est ut creata essent bona, inquantum voluit ea esse bona, et quod essent bona in eo quod sunt, inquantum sunt a bono producta, quia esse rerum creatarum ex hoc ipso quod est a bono, habet rationem boni, ut dictum est; sed voluntatem Dei non est consecuta talis proprietas, ut id quod est creatum, in eo quod est, sit album, propter hoc quod non defluxit ex voluntate albi, sicut bona fluxerunt ex voluntate boni; ut posset dici quod esse eorum est album, inquantum sunt a primo albo. Sic igitur manifestum est quod quia Deus, qui non est albus, voluit aliqua esse alba; potest quidem hoc solum dici de eis quod sunt alba, non autem in eo quod sunt; sed quia Deus qui est bonus, voluit omnia esse bona, ideo sunt bona in eo quod sunt, inquantum scilicet esse eorum habet rationem boni propter hoc quod est a bono.

Deinde cum dicit, "Secundum igitur hanc rationem cuncta oportet justa esse, quoniam justus est ipse qui ea esse voluit," ponit secundam objectionem. Posset enim aliquis dicere: Omnia sunt bona in eo quod sunt, quia ille qui est bonus, voluit ea esse bona: pari ratione omnia oportet esse justa, quia ille qui est justus, voluit ea esse. Sed ipse respondet, quod hoc non sequitur duplici ratione. Primo quidem, quia hoc quod est bonum significat naturam quamdam sive essentiam. Dicitur est enim quod Deus est ipsa essentia bonitatis, et unaquaeque res secundum perfectionem propriae naturae dicitur bona: sed justus dicitur per respectum ad actum, sicut et quaelibet virtus. In Deo autem idem est esse quod agere, unde in ipso idem est bonum esse quod justum esse; sed nobis non est idem esse quod agere quia deficimus a simplicitate Dei: unde nobis non est idem esse bonos et justos; sed esse convenit nobis omnibus inquantum sumus, et ideo etiam bonitas omnibus nobis convenit; sed actus quem recipit¹ justitia non convenit omnibus, nec in his quibus convenit, est idem quod esse ipsorum: unde relinquitur quod non omnia sunt justa in eo quod sunt.

Secundam rationem ponit ibi, "Amplius. Bonum quidem

¹ *Forte respicit.*

generale est, justum vero speciale. „ Bonum enim est quoddam generale, cujus quaedam species est justitia sicut et ceterae virtutes. In Deo autem invenitur omnis ratio bonitatis; et ideo non solum est bonus, sed justus. Non autem omnes species bonitatis inveniuntur in omnibus, sed diversae in diversis; et ideo non oportet quod species quae est justitia, derivetur ad omnia entia, sicut derivatur bonitas. Unde entium quaedam sunt justa, quaedam vero habent aliam speciem bonitatis; et tamen omnia sunt bona, in quantum derivantur a primo bono. Et in hoc terminatur expositio hujus libri. Benedictus Deus per omnia. Amen.

OPUSCULUM XXXVI.

CONTRA ERRORES GRAECORUM

ad Urbanum IV. P. M.

(EDIT. ROM. I.)

PROOEMIUM.

Libellum ab excellentia vestra mihi exhibitum, Sanctissime Pater Urbane Papa, diligenter perlegi: in quo inveni quamplurima ad nostrae fidei assertionem utilia et expressa. Consideravi autem, quod ejus fructus posset apud plurimos impediri propter quaedam in auctoritatibus sanctorum Patrum contenta, quae dubia esse videntur, et unde possent materiam ministrare errorum, et contentioni dare occasionem et calumniae. Et ideo, ut remota omni ambiguitate, ex auctoritatibus in praedicto libello contentis verae fidei¹ fructus purissimus capiatur; proposui primo ea quae dubia esse videntur in auctoritatibus praedictis, exponere; et postmodum ostendere quomodo ex eis veritas catholicae fidei et doceatur et defendatur.

Quod autem aliqua in dictis Graecorum Sanctorum inveniuntur quae modernis dubia esse videntur, ex duobus aestimo provenire. Primo quidem, quia errores circa fidem exorti occasionem dederunt sanctis Ecclesiae Doctoribus, ut ea quae sunt fidei, majori circumspectione traderent, ad eliminandos errores exortos; sicut patet quod sancti Doctores qui fuerunt ante errorem Aarii, non ita expresse locuti sunt de unitate divinae essentiae, sicut Doctores sequentes: et simile de aliis contingit erroribus: quod non solum in diversis Doctoribus, sed in uno egregio Doctorum Augustino expresse apparet. Nam in suis libris quos post exortam Pelagianorum haeresim edidit, cautius locutus est de potestate liberi arbitrii quam in libris quos edidit ante praedictae haeresis ortum: in quibus libertatem arbitrii contra Manichaeos defendens, aliqua protulit quae in sui defensionem erroris assumpserunt Pelagiani, divinae gratiae adversantes. Et ideo non est mirum, si moderni fidei Doctores post varios errores exortos, cautius et quasi elimatius loquuntur circa doctrinam fidei, ad omnem haeresim evitandam. Unde, si aliqua in dictis antiquorum Doctorum

¹ Al. vitae fidei.